

ПРОГРАМА ОСНОВНОГО РІВНЯ НАВЧАННЯ

Програма основного рівня навчання складається з двох самостійних розділів: «Основи образотворчого мистецтва» та «Художня кераміка», кожен з яких має свою мету, завдання, методи, форми, засоби навчання, ресурсне забезпечення.

ОГЛЯД ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

основного рівня навчання

Розділ, тема	Кількість годин	
	Рік навчання	
	I	II
Вступ	6	6
Розділ 1. Основи образотворчого мистецтва	210	210
1.1. Основи живопису	60	60
1.2. Основи рисунку	60	60
1.3. Основи композиції	60	60
1.4. Основи кольорознавства	24	21
1.5. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята	6	9
Розділ 2. Художня кераміка	102	102
2.1. Кругла скульптура	33	33
2.2. Рельєфи	33	33
2.3. Ужиткова кераміка	33	33
2.4. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята	3	3
Підсумок	6	6
Разом	324	324

РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Образотворче мистецтво – особлива форма відображення дійсності, естетичний художній феномен, який передає красу навколишнього світу, внутрішнього світу людини через осмислення фундаментальних категорій «краса», «гармонія», «ритм», «пропорційність», «довершеність». Особливості опанування мистецтва пов'язані з його багатограним впливом на свідомість і підсвідомість людини, її емоційно-почуттєву сферу, художньо-образне мислення і творчі здібності. Мистецтво сприяє художньо-естетичному розвитку людини та стимулює готовність особистості брати участь у різних формах культурного життя суспільства.

Виховний потенціал мистецтва міститься у самій його суті і пояснюється тим, що емоційна сторона свідомості, естетичні ідеали особистості – первинні стосовно інтелекту в формуванні духовних інтересів, ставлення до світу взагалі. З-поміж інших видів мистецтва образотворче є унікальним у вирішенні завдань як художнього так і особистісного розвитку, громадського і духовного становлення підростаючого покоління. Це зумовлено не тільки природою сприймання образотворчого мистецтва, а й тим, що вже у ранньому віці образотворча діяльність становить одну з найдоступніших і емоційно захоплюючих форм творчості.

Зміст програми враховує зростання ролі візуального образу як засобу пізнання, комунікації та професійної діяльності в умовах сучасності.

Навчання образотворчого мистецтва на основному рівні є продовженням художньо-естетичної освіти і виховання на початковому рівні й спирається на отриманий дітьми художній досвід.

Програму основного рівня навчання спрямовано на дітей віком 9-11 років і розраховано на два роки навчання.

Заняття з основ образотворчого мистецтва проводяться двічі на тиждень (6 год. на тиждень, 216 год. на рік). Тривалість заняття – 3 год.

Метою програми основного рівня навчання є закріплення стійкого інтересу дітей до образотворчого мистецтва, формування потреби в творчому самовираженні та естетичному самовдосконаленні в процесі художньої діяльності.

Завдання основного рівня навчання:

Розвивальні:

- розвиток художніх та загальних здібностей, збагачення емоційно-чуттєвої сфери, стимулювання асоціативно-образного та просторового мислення;
- розвиток естетичного смаку, емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності;
- стимулювання здатності до художньо-творчого самовираження, варіативності та асоціативності, відображення задуму засобами образотворчого мистецтва.

Виховні:

- виховання духовних та моральних ціннісних орієнтирів, національно-патріотичної свідомості та активної життєвої позиції;
- формування потреби в естетизації середовища та готовності до участі у соціокультурному житті;
- виховання позитивних якостей особистості: працелюбності, наполегливості, відповідальності, поваги до праці інших людей.

Навчальні:

- формування уявлень про сутність, види жанри образотворчого мистецтва, особливості художньо-образної мови, засвоєння основних художніх прийомів і закономірностей, відповідної термінології;
- розуміння учнями зв'язків образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, з природним та культурним середовищем, життєдіяльністю людини;
- оволодіння законами кольорознавства, світлоповітряної та лінійної перспективи (на доступному рівні);

- опанування практичними вміннями та навичками, досягнення рівня функціональної грамотності, необхідного для занять образотворчим та декоративно-прикладним мистецтвом на аматорському рівні (за зразками з елементами творчості);
- використання отриманих знань у власній творчій діяльності;
- формування навичок участі в конкурсах, фестивалях, виставках;
- оволодіння навичками індивідуальної та колективної творчої діяльності.

Перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3	-	3
Розділ 1. Основи образотворчого мистецтва	45	165	210
1.1. Основи живопису	12	48	60
1.2. Основи рисунку	12	48	60
1.3. Основи композиції	12	48	60
1.4. Основи кольорознавства	9	12	21
1.5. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята	-	9	9
Підсумок	3	-	3
Разом	51	165	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год.)

Знайомство з планом та завданнями гуртка на навчальний рік. Перегляд виставки робіт вихованців арт-майстерні. Організація робочого місця. Закріплення правил поведінки, техніка безпеки.

1. 1. Основи живопису (60 год.)

Теоретична частина:

- Поняття живопису, основні засоби виразності, технічні прийоми. Художні матеріали та інструменти художника-живописця.
- Розширення знань про основні види і жанри образотворчого мистецтва. Види пейзажу. Анімалістичний жанр та його особливості. Портрет у різних видах образотворчого мистецтва.

- Колір – головний засіб виразності живопису. Передача багатства кольорів та відтінків у роботі з натури.
- Технічні прийоми роботи акварельними та гуашевими фарбами.
- Розширення понять про пропорції тварин, характерні особливості тварин в русі.
- Основні пропорції тіла людини. Людина в русі – особливості зображення.

Практична частина:

- Вдосконалення навичок та технічних прийомів роботи акварельними та гуашевими фарбами.
- Відтворення з натури композиції з неживих предметів.
- Відтворення особливостей будови та зовнішнього вигляду тварин, птахів.
- Відтворення характерних особливостей тварин у русі.
- Зображення людини (з натури та за задумом), передача в малюнку нескладних рухів людини.

1.2. Основи рисунку (60 год.)

Теоретична частина:

- Знайомство з мистецтвом рисунку.
- Засоби виразності в рисунку: пляма, штрих, лінія.
- Різноманітність ліній: прямі – вертикальні, горизонтальні, похилі; ламані, хвилясті, криві; лінії тонкі і товсті, гладкі і ворсисті. Вправи на ознайомлення з лінією.
- Поняття: силует, пропорція, масштаб.
- Поділ предметів на найпростіші складові, ознайомлення з прийомами графічної стилізації.

Практична частина:

- Розвиток навичок, умінь, технічних прийомів і засобів виразності рисунка.
- Лінійно-конструктивна будова, вправляння у побудові предметів побуту, представників тваринного і рослинного світу.

- Малювання каміння, мушлів. Передача фактури за допомогою штрихів.
- Малювання гілок сосни, кактусів. Передача фактури за допомогою штрихів (вдосконалення навичок). Зарисовки гілок, дерев (без листя).
- Зарисовки тварин. Передача хутра за допомогою штрихів.

1.3. Основи композиції (60 год.)

Теоретична частина:

- Організація формату аркуша.
- Композиційний центр.
- Статична та динамічна композиції. Передача динамічного стану об'єктів. Взаємодія героїв зображення.
- Тематична композиція. Зображення тварин і людей в ілюстраціях до казок. Передача індивідуальних особливостей казкового персонажа.
- Декоративна композиція. Стилізація рослинних форм у декоративно-прикладному мистецтві.
- Фантастичні та реалістичні образи в мистецтві. Казкові звірі та істоти у творах образотворчого мистецтва. Трансформація форми як засіб створення фантастичного образу.

Практична частина:

- Формування вміння свідомо підходити до вибору сюжету і способу його розміщення на заданому форматі.
- Створення сюжетних композицій за задумом. Передача в малюнку взаємодії героїв зображення.
- Розробка мотиву для орнаменту з урахуванням знань про стилізацію рослинних форм у декоративно-прикладному мистецтві.
- Створення композицій за мотивами казок. Передача індивідуальних особливостей казкового персонажа.
- Створення фантастичних образів на основі отриманих знань, вибір необхідних орнаментів, костюмів, доречних колірних рішень.

1.4. Основи кольорознавства (24 год.)

Теоретична частина:

- Закріплення знань з основ кольорознавства: основні і похідні кольори, хроматичні та ахроматичні, колірний спектр.
- Можливості локальних кольорів.
- Поняття допоміжних кольорів.
- Поглиблення знань про колір як засіб вираження характеру й настрою. Колірні контрасти.
- Споріднені кольори, гармонія споріднених кольорів. Кольорові відтінки, нюанси.

Практична частина:

- Колірний круг (12 кольорів), розбіл та затемнення кольорів.
- Вдосконалення навичок замішування кольорів, підбору необхідного кольору.
- Вправи на виявлення впливу кольорів один на одний.
- Робота над контрастною та нюансною кольоровою гаммою.

1.5. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята (6 год.)

Збагачення емоційного досвіду. Набуття досвіду цілеспрямованого естетичного сприймання під час відвідування виставки. Набуття досвіду власної виставкової діяльності.

Підсумок (3 год.)

- Підсумкова виставка кращих робіт вихованців.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ:

Вихованці мають знати:

- правила безпеки життєдіяльності;
- інструменти та матеріали художника-живописця, правила безпечного користування ними;
- основні види і жанри образотворчого мистецтва, можливості мови і засобів виразності образотворчого мистецтва;
- технічні прийоми роботи акварельними та гуашевими фарбами, способи передачі багатства кольорів та відтінків при роботі з натури та за задумом;
- особливості будови тварин, птахів, людського тіла (на доступному рівні);
- особливості засобів виразності рисунку, різноманітні лінії, прийоми зображення нескладних форм та фактур;
- поняття тематичної композиції, композиційного центру, динаміки та статичності;
- поняття декоративної композиції, стилізації;
- основні, похідні, доповнюючі кольори, ахроматичні кольори, розміщення кольорів у спектрі, можливості локальних кольорів;
- гармонії споріднених кольорів, кольорові відтінки, нюанси.

Вихованці мають уміти:

- користуватися технічними прийомами роботи акварельними та гуашевими фарбами
- відтворювати з натури композиції з неживих предметів, особливості будови та зовнішнього вигляду тварин, птахів, людини, робити замальовки, передавати в малюнку нескладні рухи;
- передавати лінійно-конструктивну будову предметів, передавати фактуру за допомогою штрихів;
- самостійно добирати способи зображення, матеріали, засоби виразності в процесі втілення задуманого образу;

- організувати формат аркуша, свідомо підходити до вибору сюжету і способу його розміщення на заданому форматі;
- створювати тематичні композиції, передавати взаємодії героїв зображуваного (на доступному рівні);
- створювати декоративні композиції, стилізувати рослинні форми, розробляти мотиви орнаментів, створювати фантастичні образи, добираючи доречні орнаментальні та колірні рішення;
- досягати оптимального колірною рішення на основі знань зі створення гармонійних кольоросполучень.

Вихованці мають набути досвід:

- безпечного та грамотного користування художніми інструментами та матеріалами;
- самостійної творчої діяльності при створенні сюжетних та декоративних композицій за власним задумом;
- роботи в колективі;
- власної виставкової та конкурсної діяльності.

Другий рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3	-	3
Розділ 1. Основи образотворчого мистецтва	45	165	210
1.1. Основи живопису	12	48	60
1.2. Основи рисунку	12	48	60
1.3. Основи композиції	12	48	60
1.4. Основи кольорознавства	9	12	21
1.5. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята	-	9	9
Підсумок	3	-	3
Разом	51	165	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год.)

Знайомство з планом та завданнями гуртка на навчальний рік. Перегляд виставки робіт вихованців арт-майстерні. Організація робочого місця. Закріплення правил поведінки, техніка безпеки.

1. 1. Основи живопису (60 год.)

Теоретична частина:

– Узагальнення та розширення знань про живопис, основні засоби виразності, технічні прийоми. Художні матеріали та інструменти художника-живописця.

- Розширення знань про основні жанри образотворчого мистецтва. Види пейзажу. Анімалістичний жанр та його особливості. Портрет у різних видах образотворчого мистецтва.
- Колір – головний засіб виразності живопису. Передача багатства кольорів та відтінків у роботі з натури (актуалізація знань).
- Розширення понять про пропорції тварин, характерні особливості тварин в русі.
- Основні пропорції тіла людини (розширення знань). Людина в русі – особливості зображення.

Практична частина:

- Вдосконалення навичок та технічних прийомів роботи акварельними та гуашевими фарбами.
- Відтворення з натури композиції з неживих предметів (ускладнення завдань).
- Вдосконалення навичок відтворення особливостей будови та зовнішнього вигляду тварин, птахів.
- Вдосконалення навичок відтворення характерних особливостей тварин в русі.
- Зображення людини (з натури та за задумом), передача в малюнку нескладних рухів людини (ускладнення завдань).

1.2. Основи рисунку (60 год.)

Теоретична частина:

- Рисунок як вид образотворчого мистецтва.
- Засоби виразності в рисунку: пляма, штрих, лінія (актуалізація знань).
- Продовження знайомства з поняттями силует, пропорція, масштаб.
- Розвиток вміння розділяти предмет на найпростіші складові, знайомство з прийомами графічної стилізації.

Практична частина:

- Вдосконалення навичок, умінь, технічних прийомів і засобів виразності рисунка.
- Лінійно-конструктивна будова, вправлення у побудові предметів побуту, представників тваринного і рослинного світу.
- Передача фактури з допомогою штрихів: каміння, хутро, кора дерев тощо.
- Зарисовки тварин і птахів, представників рослинного світу.

1.3. Основи композиції (60 год.)

Теоретична частина:

- Організація формату аркуша.
- Композиційний центр. Врівноваженість і неврівноваженість композиції.
- Поняття композиції. Заповнення площини аркуша (виділення основного та другорядного, промальовування деталей).
- Статична та динамічна композиції. Передавання динамічного стану об'єктів. Взаємодія героїв зображення.
- Тематична композиція. Зображення тварин і людей в ілюстраціях до казок. Ознайомлення з ілюстрованими виданнями видавництва «Абабагаламага». Передача індивідуальних особливостей казкового персонажа.
- Декоративна композиція. Стилізація тваринного світу у декоративно-прикладному мистецтві.
- Фантастичні та реалістичні образи в мистецтві. Казкові звірі та істоти у творах образотворчого мистецтва. Трансформація форми як засіб створення фантастичного образу.

Практична частина:

- Формування вміння свідомо підходити до вибору сюжету і способу його розміщення на заданому форматі. Досягнення врівноваженості композиції шляхом розташування на площині великих та малих елементів.
- Створення сюжетних композицій за задумом. Передача в малюнку взаємодії героїв зображення.

- Розробка тваринного мотиву для орнаменту з урахуванням знань про стилізацію тваринного і рослинного світу у декоративно-прикладному мистецтві.
- Створення композицій за мотивами казок. Передача індивідуальних особливостей казкового персонажа.
- Створення фантастичних образів на основі отриманих знань, вибір необхідних орнаментів, костюмів, доречних колірних рішень.

1.4. Основи кольорознавства (21 год.)

Теоретична частина:

- Актуалізація знань з основ кольорознавства: основні і похідні кольори, хроматичні та ахроматичні, колірний спектр, можливості локальних кольорів, поняття допоміжних кольорів.
- Поглиблення знань про колір як засіб вираження характеру й настрою. Колірні контрасти (збагачення знань).
- Споріднені кольори, гармонія споріднених кольорів. Кольорові відтінки, нюанси (збагачення знань).

Практична частина:

- Колірний круг (24 кольори), розбіл та затемнення кольорів.
- Вдосконалення навичок замішування кольорів, підбору необхідного кольору, його відтінку.
- Вправи на виявлення впливу кольорів один на одній.
- Продовження роботи над контрастною та нюансною колірною гамою.

1.5. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята (9 год.)

- Збагачення емоційного досвіду. Набуття досвіду цілеспрямованого естетичного сприймання під час відвідування виставки. Набуття досвіду власної виставкової діяльності.

Підсумок (3 год.)

- Підсумкова виставка кращих робіт вихованців.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ:

Вихованці мають знати:

- правила безпеки життєдіяльності;
- інструменти та матеріали художника-живописця, правила безпечного користування ними;
- види і жанри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
- можливості мови і засобів виразності образотворчого мистецтва; технічні прийоми роботи акварельними та гуашевими фарбами; способи передачі багатства кольорів та відтінків при роботі з натури та за задумом;
- особливості будови тварин, птахів, людського тіла (статичні та в русі);
- особливості засобів виразності рисунку, різноманітні лінії, прийоми зображення нескладних форм та фактур, прийоми графічної стилізації;
- поняття силует, пропорція, масштаб;
- поняття тематичної композиції, композиційного центру, динаміки та статички; декоративної композиції, стилізації;
- основні, похідні, доповнюючі кольори, ахроматичні кольори, розміщення кольорів у спектрі, можливості локальних кольорів, мати уявлення про гармонії споріднених кольорів, кольорові відтінки, контрасти, нюанси.

Вихованці мають уміти:

- користуватися технічними прийомами роботи акварельними та гуашевими фарбами;
- відтворювати з натури композиції з неживих предметів, особливості будови та зовнішнього вигляду тварин, птахів, людини, робити замальовки, зображувати з натури та за задумом тварин та людину в русі;

- передавати лінійно-конструктивну будову предметів, робити зарисовки предметів, рослин, тварин, передавати фактуру за допомогою штрихів;
- самостійно добирати способи зображення, матеріали, засоби виразності в процесі втілення задуманого образу;
- організувати формат аркуша, свідомо підходити до вибору сюжету і способу його розміщення на заданому форматі;
- створювати тематичні композиції, ілюстрації до казок, зображувати реалістичні та фантастичні образи, передавати індивідуальні особливості та взаємодії героїв зображуваного;
- створювати декоративні композиції, стилізувати рослинні форми, розробляти мотиви орнаментів; створювати фантастичні образи, трансформувати форму, добирати доречні орнаментальні та колірні рішення;
- досягати оптимального колірної рішення на основі знань зі створення гармонійних контрастних та нюансних кольоросполучень.

Вихованці мають набути досвід:

- безпечного та грамотного користування художніми інструментами та матеріалами;
- самостійної творчої діяльності при створенні сюжетних та декоративних композицій за власним задумом;
- цілеспрямованого естетичного сприймання художніх творів;
- власної виставкової та конкурсної діяльності;
- роботи в колективі.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА ІНВЕРТАР

Обладнання	Кількість
Основне обладнання	
Кімната для занять (добре освітлена, у відповідності до санітарних правил та норм)	1 шт.
Підсобне приміщення для зберігання необхідного обладнання, художніх матеріалів.	1 шт.
Столи для занять	10 шт.
Стільці	20 шт.
Планшети	20 шт.
Мольберти	20 шт.
Дошка демонстраційна	1 шт.
Комп'ютер	1 шт.
Проектор	1 шт.
Для практичних занять з малювання	К-ть на 1 дитину
Фарби акварельні	1 наб.
Фарби гуаш	1 наб.
Папір	2 уп.
Пензлі	3 шт.
Посуд для води	1 шт.
Прості олівці	2 шт.
Гумка	2 шт.
Акварельні олівці	1 наб.
Воскові олівці	1 наб.
Сухі серветки та рушники	2 уп.
Науково-популярна та довідкова література	За необхідністю
Зразки виконання робіт	За необхідністю
Для виставкових робіт	
Рамки	20 шт.
Папір оформлювальний	20 арк.
Мотузка	10 м
Драбина	1 шт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авторські уроки з образотворчого (візуального) мистецтва в 5-7 класах: Посібник для вчителя: у 2 ч. / Упоряд. Марчук Ж. С., Ночвінова О. В. – Х.: Веста-Ранок, 2005.
2. Белкіна Е. В., Поліщук А. А., Фесенко Л. В. Образотворче мистецтво. 5 клас: Посібник для вчителя. – Тернопіль: Богдан, 2005.
3. Изобразительное искусство. 1-7 классы, 8 класс (факультативный курс): Программы: Экспериментальная программа с краткими методическими рекомендациями/Состав. Гросул И. В., Коротева Е. И., Неменский Б. М. – М.: Просвещение, 1988.
4. Книга вчителя художніх дисциплін художньо-естетичного циклу: Довідково-методичне видання / Упоряд. Демчишин М. С.; Гайдамака О. В. – Х.: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006.
5. Образотворче мистецтво. 5-7 класи: Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: „Шкільний світ”, 2001.
6. Фесенко Л. В. Образотворче (візуальне) мистецтво. 5-7 класи: Тематичне планування та розробки уроків. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. – Х.: Веста-Ранок, 2004.
7. Художньо-естетичний цикл. 5-11 класи: Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Перун, 2005.

РОЗДІЛ 2. ХУДОЖНЯ КЕРАМІКА

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Кераміка – ліплення з глини з подальшим обпалюванням – має одну з найстародавніших історій, вона тісно пов'язана з розвитком людської культури і мистецтва. Почавши використовувати глину в часи первіснообщинного ладу, людина протягом усієї подальшої історії розвивала та вдосконалювала технологічні та естетичні прийоми роботи з глиною та розширювала сферу використання керамічних виробів у своєму побуті. Накопичені людиною знання з обробки глини дбайливо передаються з покоління в покоління.

Кераміка як частина традиційного народного мистецтва – це хороший засіб гармонійного і духовного розвитку дітей, виховання їх в культурних традиціях, розвитку творчої індивідуальності.

Заняття пластикою малих форм особливо позитивно впливають на розвиток інтелекту дитини через розвиток дрібної моторики рук, сприяють розвитку сенсомоторних навичок. Робота з глиною, будучи джерелом позитивних емоцій, має заспокійливу дію на нервову систему дитини, гармонізує психічний стан. Дитина отримує можливість вираження власної індивідуальності через створення реалістичних або уявних образів та персонажів.

Програмою передбачена інтеграція знань гуртківців з історії, українознавства, образотворчого мистецтва, природничих наук.

Програма основного рівня навчання з художньої кераміки є продовженням програми з ліплення початкового рівня й спирається на отриманий дітьми художній досвід.

Програму основного рівня навчання спрямовано на дітей віком 9-11 років і розраховано на два роки навчання.

Заняття з художньої кераміки проводяться протягом всього навчального року один раз на тиждень (3 год. на тиждень, 108 год. на рік). Тривалість заняття – 3 год.

Мета програми: розвиток особистості дитини та її художніх здібностей через формування інтересу дітей до художньої кераміки як складової традиційного мистецтва.

Завдання:

Розвивальні:

- розвиток художніх та загальних здібностей, збагачення емоційно-чуттєвої сфери, стимулювання асоціативно-образного та просторового мислення;
- розвиток художнього смаку, емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності;
- розвиток вміння грамотно виражати свої творчі задуми;
- розвиток інтересу до художньої культури та мистецтва.

Виховні:

- залучення дітей до традицій українського декоративно-прикладного мистецтва; виховання основ національної та громадянської свідомості, світоглядних орієнтацій;
- виховання активного естетичного ставлення до дійсності, мистецтва, художньої культури;
- залучення дітей до мистецтва через власну художню творчість;
- виховування самостійності, впевненості у власних силах, цілеспрямованості, наполегливості у досягненні поставленої мети.

Навчальні:

- оволодіння прийомами та способами роботи з глиною, різними скульптурними інструментами;
- формування навичок дотримання етапності ведення роботи, досягнення завершеності і виразності в роботі;
- формування технічних навичок ліплення об'ємного та рельєфного виробу, навичок передачі об'єму, маси, пропорцій, характерних особливостей предметів, декорування власних виробів;
- формування уявлення про основні закони композиції.

Перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3	-	3
Розділ 2. Художня кераміка	27	75	102
2.1. Кругла скульптура	9	24	33
2.2. Рельєфи	9	24	33
2.3. Ужиткова кераміка	9	24	33
2.4. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята	-	3	3
Підсумок	3	-	3
Разом	33	75	108

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год.)

Знайомство з планом та завданнями гуртка на навчальний рік. Перегляд виставки робіт вихованців арт-майстерні. Організація робочого місця. Закріплення правил поведінки, техніка безпеки.

2.1. Кругла скульптура (33 год.)

Теоретична частина:

- Знайомство з основними способами та прийомами ліплення.
Послідовність виконання скульптурної роботи.
- Побудова об'ємного предмета у просторі. Передача пропорцій предмета.
- Знайомство з побудовою підставки (плінта), його призначенням.
Передача взаємозв'язку предметів на площині, характеру їх форм,

пропорцій. Знаходження композиційної цілісності між зображуваними предметами і підставкою.

- Правила створення нескладних натюрмортів (2-4 предмети). Композиційне рішення, підпорядкування другорядного головному.
- Сюжетні композиції. Виявлення сюжетного зв'язку між художнім твором та скульптурною композицією.

Практична частина:

- Вдосконалення навичок ліплення різноманітними способами та прийомами.
- Ліплення з природи та по пам'яті нескладних натюрмортів з фруктів та овочів.
- Ліплення рослин і квітів з природи. Виявлення характерних особливостей різноманітних видів рослин.
- Ліплення тварин і птахів з природи і по пам'яті. Розвиток прагнення передати характерні особливості конкретної тварини, пропорцій.
- Ліплення нескладних композицій з людей та тварин за мотивами казок і оповідань. Композиційне розміщення елементів у просторі, підпорядкування другорядного головному.

2.2. Рельєфи (33 год.)

Теоретична частина:

- Поняття про рельєф, барельєф, горельєф, контррельєф.
- Поняття про кахлі. Історичні дані. Способи декорування на площині: ліпний декор, гравірування, штампи, розпис.
- Поняття про орнамент, побудова орнаментів, орнаменти в художній кераміці.
- Поняття стилізації. Стилізація рослинних форм для створення рельєфних зображень (на доступному рівні).

Практична частина:

- Ліплення з натури нескладних двопланових натюрмортів в рельєфі.
- Виготовлення площинних керамічних виробів за взірцем.
- Створення площинної композиції рослинно-аніمالістичного змісту за власним задумом.
- Ліплення рослин з натури і по пам'яті (рельєф).
- Створення рослинних орнаментів у рельєфі, застосовуючи знання про стилізацію рослинних форм.

2.3. Ужиткова кераміка (33 год.)

Теоретична частина:

- Поняття декоративно-ужиткового мистецтва. Кераміка як вид декоративно-прикладного мистецтва. Роль керамічних виробів у житті і побуті людини.
- Способи ліплення гончарного посуду: кільцевий, стрічковий, ручне формування.
- Українська народна іграшка: керамічна опішнянська іграшка, керамічна васильківська іграшка, музичні інструменти, забавлянки, прикраси.

Практична частина:

- Ліплення дрібних побутових предметів (мисочки, глечика, кухля) пластичним та спірально-кільцевим способом.
- Виготовлення «монеток» (іграшкового посуду) за власним задумом.
- Виготовлення зооморфних та антропоморфних свищиків за традиціями опішнянської кераміки.
- Інтерпретації на тему маленького свищика та улюбленого казкового героя.
- Виготовлення іграшкового коника, козлика, птаха за взірцями традиційної васильківської кераміки.
- Виготовлення фантастичного звіра за мотивами традиційної васильківської кераміки за власним задумом.

- Ліплення дзвоників.

2.4. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята (3 год.)

- Збагачення емоційного досвіду. Набуття досвіду цілеспрямованого естетичного сприймання під час відвідування виставки. Набуття досвіду власної виставкової діяльності.

Підсумок (3 год.)

- Підсумкова виставка кращих робіт вихованців.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- правила безпеки життєдіяльності;
- основні інструменти та матеріали для роботи з глиною та правила безпечного користування ними;
- поняття ужиткового мистецтва та його значення в житті людини;
- способи та прийоми ліплення, основні методи створення об'єму, послідовність виконання скульптурної роботи;
- правила створення нескладних натюрмортів та сюжетних композицій;
- види рельєфів; кахлі та способи декорування;
- поняття способи ліплення гончарного посуду; поняття про народну іграшку та центри її виготовлення;
- поняття про орнамент, стилізацію, особливості створення рельєфних зображень.

Вихованці мають уміти:

- будувати об'ємні предмети, передавати пропорції, форми, знаходити композиційну цілісність між предметом і підставкою;

- створювати нескладні натюрморти; ліпити з натури і по пам'яті фрукти, овочі, квіти, тварин, птахів, передаючи характерні особливості та пропорційні співвідношення;
- ліпити нескладні композиції з людей та тварин за мотивами казок, композиційно розміщуючи їх у просторі та підпорядковуючи другорядне головному;
- виготовляти нескладні рельєфи, площинні керамічні вироби за зразком і власним задумом; стилізувати рослинні форми;
- виготовляти дрібні побутові предмети, посуд, іграшки, фантастичних звірів за зразком та власним задумом.

Вихованці мають набути досвід:

- безпечного користування інструментами та матеріалами при роботі з глиною;
- створення нескладних предметів та композицій за зразком та власним задумом з використанням засвоєних способів та прийомів роботи;
- роботи в колективі;
- втілення творчого задуму, доведення роботи до завершення;
- підготовки та участі в конкурсах та інших мистецьких заходах.

Другий рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3	-	3
Розділ 2. Художня кераміка	27	75	102
2.1. Кругла скульптура	9	24	33
2.2. Рельєфи	9	24	33
2.3. Ужиткова кераміка	9	24	33
2.4. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята	-	3	3
Підсумок	3	-	3
Разом	33	75	108

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год.)

Знайомство з планом та завданнями гуртка на навчальний рік. Перегляд виставки робіт вихованців арт-майстерні. Організація робочого місця. Закріплення правил поведінки, техніка безпеки.

2.1. Кругла скульптура (33 год.)

Теоретична частина:

- Продовження знайомства з основними способами та прийомами ліплення. Послідовність виконання скульптурної роботи
- Побудова об'ємного предмета у просторі. Передача пропорцій предмета (закріплення та розширення знань).
- Правила створення натюрмортів (3-6 предметів). Композиційне рішення, підпорядкування другорядного головному.

- Сюжетні композиції. Виявлення сюжетного зв'язку між художнім твором та скульптурною композицією.

Практична частина:

- Вдосконалення навичок ліплення в різноманітних способах та прийомах ліплення.
- Ліплення з природи та по пам'яті натюрмортів з фруктів та овочів (ускладнення завдань).
- Ліплення рослин і квітів з природи. Виявлення характерних особливостей різноманітних видів рослин (ускладнення завдань).
- Ліплення тварин і птахів з природи і по пам'яті. Розвиток прагнення передати характерні особливості конкретної тварини, пропорцій (ускладнення завдань).
- Ліплення нескладних композицій з людей та тварин за мотивами казок і оповідань. Композиційне розміщення елементів у просторі, підпорядкування другорядного головному (ускладнення завдань).

2.2. Рельєфи (33 год.)

Теоретична частина:

- Поняття рельєф, барельєф, горельєф, контррельєф (закріплення та розширення знань).
- Історичні відомості про кахлі. Технологія виготовлення декоративних кахлів.
- Поняття про орнамент, побудова орнаментів, орнаменти в художній кераміці.
- Начерк, зарисовка, ескіз в роботі з глиною.
- Поняття стилізації. Вдосконалення навичок стилізації рослинних форм для створення рельєфних зображень. Стилзація тваринного світу в рельєфних зображеннях.

- Сюжетні рельєфи. Взаємозв'язок змісту і зображення. Композиційне розміщення елементів у рельєфі, підпорядкування другорядного головному.

Практична частина:

- Ліплення з натури нескладних двопланових натюрмортів в рельєфі (вдосконалення навичок).
- Копіювання народних взірців кахлів. Виготовлення кахлів із рослинно-аніمالістичним сюжетом.
- Створення начерків, ескізів, замальовок для створення рельєфів. Знаходження оптимального композиційного рішення.
- Ліплення рельєфів рослин з натури і по пам'яті (ускладнення завдань).
- Створення рослинних орнаментів у рельєфі, застосовуючи знання про стилізацію рослинних форм.
- Стилізація тваринного світу для створення нескладних рельєфів.
- Створення нескладних сюжетних рельєфів.

2.3. Ужиткова кераміка (33 год.)

Теоретична частина:

- Поняття декоративно-ужиткового мистецтва. Кераміка як вид декоративно-прикладного (закріплення та розширення знань).
- Керамічні вироби в житті та побуті людини.
- Види гончарного посуду. Регіональні способи ліплення гончарного посуду (спіральний, кільцевий, стрічковий, ручне формування) та особливості декорування.
- Традиційна українська народна керамічна іграшка: опішнянська, васильківська, чернігівська, громівська, косівська.
- Музичні інструменти, забавлянки, прикраси.

Практична частина:

- Ліплення іграшкового посуду (мисочки, глечика, горщика, макітри, куманця), декорування його розписом, ліпним і гравірувальним способом.

- Робота за власним задумом: виготовлення свічника-хатки.
- Традиційна українська опішнянська керамічна іграшка. Копіювання зооморфних й антропоморфних іграшок: маленького свищика – баранця, коника та оленя. Виготовлення великого анімалістичного свистунця – баранця, оленя, бичка.
- Виготовлення скульптури людини, вершника й казкових персонажів у традиціях опішнянської кераміки.
- Традиційна українська васильківська керамічна іграшка. Копіювання баранця, козлика, лева. Робота за власним задумом: виготовлення фантазійного звіра в традиціях васильківської кераміки.
- Традиційна українська громівська керамічна іграшка. Копіювання зразків. Виготовлення роботи «Вершниці».
- Традиційна українська косівська керамічна іграшка. Копіювання оленя. Виготовлення баранця в традиціях косівської кераміки.
- Традиційна українська чернігівська керамічна іграшка Копіювання птаха. Виготовлення фантазійного птаха в традиціях чернігівської кераміки
- Ліплення свистунців, дзвоників.

2.4. Екскурсії, виставки, ярмарки, свята (3 год.)

Збагачення емоційного досвіду. Набуття досвіду цілеспрямованого естетичного сприймання під час відвідування виставки. Набуття досвіду власної виставкової діяльності.

Підсумок (3 год.)

- Підсумкова виставка кращих робіт вихованців основного рівня навчання.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- правила безпеки життєдіяльності;
- основні інструменти та матеріали для роботи з глиною та правила безпечного користування ними;
- поняття ужиткового мистецтва та його значення в житті людини;
- способи та прийоми ліплення, основні методи створення об'єму, послідовність виконання скульптурної роботи;
- особливості роботи з натурою та за задумом;
- правила створення об'ємних предметів, натюрмортів та сюжетних композицій;
- види рельєфів та особливості їх створення; кахлі та способи декорування на площині;
- поняття про способи ліплення гончарного посуду; поняття про народну іграшку та центри її виготовлення;
- поняття про орнамент, стилізацію.

Вихованці мають уміти:

- будувати об'ємні предмети, передавати пропорції, форми, знаходити композиційну цілісність між предметом і підставкою;
- ліпити з натури і по пам'яті фрукти, овочі, квіти, створювати з них натюрморти; тварин, птахів, передаючи характерні особливості та пропорційні співвідношення;
- ліпити нескладні композиції з людей та тварин за мотивами літературних творів, композиційно розміщуючи їх у просторі та підпорядковуючи другорядне головному, виявляючи зв'язок між художнім твором та скульптурною композицією;

- виготовляти нескладні рельєфи, площинні керамічні вироби за зразком і власним задумом; стилізувати рослинні форми, створювати орнаментальні композиції;
- виготовляти дрібні побутові предмети, посуд, народні іграшки, зооморфні та антропоморфні свищики, фантастичних звірів за зразком та власним задумом.

Вихованці мають набути досвід:

- безпечного користування інструментами та матеріалами при роботі з глиною;
- створення нескладних предметів та композицій за зразком та власним задумом з використанням засвоєних способів та прийомів роботи;
- роботи в колективі;
- естетичного сприймання творів мистецтва під час відвідування виставок;
- втілення творчого задуму, доведення роботи до завершення;
- підготовки та участі в конкурсах та інших мистецьких заходах.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА ІНВЕРТАР

Обладнання	Кількість
Основне обладнання	
Кімната для занять (добре освітлена, у відповідності до санітарних правил і норм)	1 шт.
Підсобне приміщення для зберігання необхідного обладнання, художніх матеріалів.	1 шт.
Столи для занять	10 шт.
Стільці	20 шт.
Дошка демонстраційна	1 шт.
Комп'ютер	1 шт.
Проектор	1 шт.
Муфельна піч	1 шт.
Для практичних занять з кераміки	К-ть на 1 дитину
Глина	10 кг
Дошка	1 шт.
Посуд для води	1 шт.
Ганчірка	1 шт.
Стеки	3 шт.
Шило	1 шт.
Фарби гуаш	1 наб.
Пензлі	3 шт.
Прості олівці	2 шт.
Гумка	2 шт.
Папір	2 уп.
Сухі серветки та рушники	2 уп.
Науково-популярна та довідникова література	За необхідністю
Зразки виконання робіт	За необхідністю
Для виставкових робіт	
Лак (нетоксичний на водній основі)	1 банка
Підставки для робіт/ стелажі	1 шт. на групу
Тканини для оздоблення - драперії	

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексеева Л. В. Внеклассные занятия по лепке в школе. – М.: Просвещение, 1970.
2. Алексахин Н. Н. Волшебная глина. Методика преподавания лепки в детском кружке. – М.: Агар, 1998.
3. Бабурина Н. М. Скульптура малых форм. – М.: Советский художник, 1982.
4. Батурина В. Б. Технология изготовления изделий из глины. – 2004.
5. Боголюбов Н. С. Лепка на занятиях в школьном кружке. – М.: Просвещение, 1979.
6. Боголюбов Н. С. Место и роль скульптуры в художественном воспитании детей.: Творчество юных. – М.: Просвещение, 1973.
7. Буббино Дж., Круус Х. Керамика. Техники. Мастер. Изделия. – 2006.
8. Захаров А. И. Основы технологии керамики. Учебное пособие. – М.: РХТУ им. Д. И. Менделеева, 2004.
9. Иванова М. А. Керамика. – 2005.
10. Легенький Ю. Мистецтво, народжене вогнем: Зб. «Від ремесла до творчості». – 1990.
11. Милюков Р. Я. Художественная роспись керамических изделий. – 2005.
12. Михайлов М. Е. Глина в умелых руках. – 2004.
13. Найден О. Українська народна іграшка. Сміслові та образні основи.
14. Новарро Н. П. Декорирование керамики. История. Основные техники. Изделия. – Практическое руководство. Энциклопедия. – М.: 2006.
15. Омеляненко Л. Опішнянська іграшка // Шкільний світ. — 2003, №24.
16. Пошивайло О. Етнографія українського гончарства. — К., 1993.
17. Ростовцева Е. П. Декоративные композиции из глины. – 2005.
18. Свила Л. Кераміка — ремесло, мистецтво, професія // Шкільний світ. — 2005, №№ 29-31.
19. Сентенс Б. Керамика. Путеводитель по традиционным техникам мира. – 2006.

- 20.Сковронський В. М. Побутові вироби та іграшки з глини. — К.: Урожай, 1994.
- 21.Усков Е. И. Керамические изделия. – 2004.
- 22.Федотов Г. Я. Глина и керамика. – М.: Эксмо-Пресс, 2002.
- 23.Хоаким Чаварра Ручная лепка. – М.: Астрель,2003.
- 24.Черныш И. Основы художественного ремесла. – 2005.
- 25.Чудова А. О. Декоративное творчество. – 2003.